Nr. 18. Kraków, 2 Maja 1902. Rok XIX.

TYGODNIK ROLNICZY

Organ c. k. Towarzystwa Rolniczego Krakowskiego

wychodzi co piątek.

Prenumerata wraz z przesyłką pocztową wynosi: w państwie austr. rocznie **12 Kor.**, półrocznie **6 Kor.**, dla członków Towarzystw rolniczych i uczniów zakładów naukowych rolniczych rocznie **8 Kor.**, w Królestwie Polskiem rocznie **5 rs.**, a państwie niemieckiem **8 marek**. Pojedynczy numer **24 halerze.**
Prenumeratę należy nadsyłać do Administracyi: **Kraków, ul. Basztowa l. 6.**

Rękopisy nie nadające się do druku zwraca się tylko na żądanie i na koszt autora. Listów nieopłaconych nie przyjmuje się.

Przedruk artykułów bez upoważnienia podpisanych autorów i podania źródła nie dozwolony.

Adres Redakcyi: **Kraków, ul. Basztowa l. 6.**

Cena ogłoszeń za 10 cm. 80 halerzy za pierwszy raz, a 60 halerzy za następne powtarzania. Drobne ogłoszenia prenumeratorów »Tygodnika Rolniczego« o sprzedaży lub poszukiwaniu produktów, posadach i t. p. 8 halerzy za wiersz petitu. Ogłoszenia przyjmuje **Administracya „Tygodnika Rolniczego“ w Krakowie, ulica Basztowa l. 6.**

TREŚĆ:

Z wystawy mleczarskiej w Londynie. *)

W październiku 1901 r. urządziło angielskie stowarzyszenie mleczarskie 26-tą z rzędu wystawę w związku z konkursem wyrobu masła i konkursem mleczności wszelkich ras i zawodów bydła. Wyniki tych konkursów były nadzwyczajnie ciekawe, zwłaszcza wyniki konkursu mleczności, które podajemy na podstawie sprawozdań ogłoszonych w angielskich czasopismach.

W konkursie wyrobu masła przyznano puchar ofiarowany przez lorda mayora i 5 f. szt. pani Wilson z fermy Holly Bush, Morton, Alfreton, drugą nagrodę otrzymała p. G. Lawrence z Dinder Wolls, a 3-cią p. B. Walker. Wystawę zaszczycił obecnością swoją lord mayor z żoną, a objaśnień szczegółowych udzielał profesor Lang członek Komitetu wystawy. Nagrody dla wyrabiających masło rozdawała żona lorda, a premiowanie zakończyło podziękowanie dla lorda na propozycyę prezydenta wystawy p. Warwick wygłoszone przez viceprezydenta G. Barham.

Wyniki próbnych udojów ogłoszono dzień przedtem; podajemy je poniżej w zestawieniu tabelarycznem, umieszczając w ostatniej rubryce przyznane krowom i kozom miejsca przez specyalną komisyę inspekcyjną. Tylko jednej krowie r. Dexter przyznano tak przy próbnym udoju, jakoteż od komisyi inspekcyjnej równorzędną pozycyę — innym przyznano jużto niższe jużto wyższe. Najgorszym był wynik ogłoszony przez komisyę inspekcyjną u krów rasy Jersey; wspomniane przy próbnym udoju uzyskały pierwsze miejsca, a na podstawie zbadania komisyi inspekcyjnej nie zostały przypuszczone do konkursu.

*) Uprzejmości JWP. Prezesa Krajińskiego zawdzięczamy wiadomości o londyńskiej wystawie mleczarskiej, a podajemy je z uwagi, że sprawa Shorthornów miała u nas dawniej wielu zwolenników, oraz, że przyjęty w Anglii sposób punktowania bydła mlecznego jest godnym bliższego rozpatrzenia przez P. T. hodowców naszego kraju.

Przyp. sprawozdawcy.

Próby mleczności z wystawy w r. 1901.

Wyszczególnienie ras, nazw krów i kóz oraz właściciieli	Premia mleczności	Pozycya przyznana przez specyalną komisyę
Krowa rasy Shorthorn I. klasy.		
Visconntes Jersey (lorda Rothschilda)	1	2
Krowy rasy Shorthorn II. klasy.		
„Model Mary“ (p. I. F. Spencer)	1	rez.
„Granny“ (p. A. Bonnest)	2	—
„Honesty“ (p. C. Birdsey)	3	puchar
„Dolly“ (p. I. Evens)	rez.	3
Krowy rasy Jersey.		
Tuddie-Queen (kap. Smith Neill)	1	—
Queen Bess of Ruthven (dr. H. Watney)	2	—
Gloaming IV. (p. N. Enfield)	3	—
H. Princeess (p. Standish)	rez.	—
Krów rasy Guernsey nie było.		
Krowy rasy Red Poll (bezrogie).		
Ladylike (l. Rotschilda)	1	2
Hastoe Buttescotch (tegoż)	rez.	1
Krów rasy Ayrshire nie było.		
Krowy Kerry i Dexter.		
Killarney (Kerry) (ks. Newcastle	1	rez.
Eyrind-com-Treat (Kerry) (p. l. Thorley)	rez.	1
La Mancha Bonnie Lass (Dexter) (tegoż)	1	1
Cypria (Dexter) (p. I. Thorley)	2	puchar
Inne rasy krów.		
Betsy (krzyżowana) p. W. Nisbet	1	—
Blue Bell p. C. Biretsey	2	—
Kozy.		
Bechnut (Anglo-Toggenburg szwajcar.) bar. Burdett-Coutts	1	rez.
Queen Regent (Anglo-Nubiau) p. R. Walter	2	puchar
Little May „ „ „ „	3	—
Melissa (Toggenburg) p. C. A. Gates	rez.	—

Szczegóły odnoszące się do przeprowadzonego konkursu mleczności i punktowania podajemy poniżej w tabelarycznem zestawieniu. Ostatnia kolumna cyfr wykazuje wynik punktowania na podstawie skomplikowanej metody, przyjętej przez angielskich sędziów. Przyznaje się każdej krowie 1 punkt za każde 10 dni po ocieleniu, *maximum* wynosić może 14 punktów. Od sumy dni po ocieleniu odtrąca się 40 dni; jeden punkt za każdy funt mleka, biorąc przeciętnie dwudniową wydatność mleka; 20 punktów na każdy funt wyprodukowanego masła, a 4 punkty na każdy funt innych stałych składników mleka. Odejmuje się każdorazowo 10 punktów, jeśli mleko zawiera poniżej 3% tłuszczu, a 10 punktów każdorazowo, jeśli inne stałe składniki wynoszą mniej niż 8.5% W ten sposób uzyskane

punkty w sumarycznym wyniku dają podstawę do oceny krów biorących udział w konkursie.

Dla każdej rasy krów oddzielnie przyjęto pewne *minimum* punktów i żadna krowa nie bywa nagrodzoną, której wynik punktowania stoi poniżej przyjętej normy. I tak od krów pełnej krwi Shorthorn wymaga się 90 punktów, od półkrwi Shorthorn 120 punktów, od Jersey 96, od Guernsey 90, od Ayrshire 100, od Red Poll 90, a od Kerry i Dexter 75 punktów.

Z poniższej tabelki przekonywujemy się, iż nie wydano sądu o krowach Guernsey i Ayrshire, ponieważ krowy tychże ras nie uzyskały oznaczonego *minimum*. I tak u krów Guernsey najwyższy wynik = 87.9, podczas gdy wymaganem bywa 90 punktów, u Ayrshire 94.2 t. j. około 6 punktów poniżej przyjętej normy, a tylko jedną krowę rasy Shorthorn zakwalifikowano do I. klasy.

Zadowalniającym zupełnie był wynik punktowania krów $^1/_2$ krwi Shorthorn, na 16 krów bowiem 7 sztuk wydawało dziennie powyżej 2 funt. masła; wydatność masła u poszczególnych krów oscylowała w granicach od 2 f. $11^1/_2$ uncyi do 2 f. $3^1/_4$ uncyi.

Szczegóły konkursu mleczności z r. 1901.

Nagroda	Rasa i nazwa krów i kóz	Wiek w latach	Jest dojna dni	Mleka dziennie funtów	Zawartość tłuszczu w %	Zawartość innych stałych składników w %	Ogólny wynik punktowania — punktów
	Shorthorny I. klasy.						
1	Visconntess Jersey .	$8^1/_2$	63	61.2	3.01	8.61	111.2
	Shorthorny II. klasy.						
1	Model Mary . . .	6	73	66.7	3.76	9.07	144.4
2	Granny	10	32	70.3	3.35	9.09	143.0
3	Honesty	6	17	57.6	4.75	9.03	133.0
rez.	Dolly	6	31	63.2	3.18	9.32	132.3
	Jersey.						
1	Tuddie's Queen . .	8	129	36.4	5.77	9.24	102.5
2	Queen Bess . . .	$8^1/_2$	156	37.1	5.08	9.07	99.8
3	Gloaming IV. . . .	8	189	31.5	6.66	9.63	99.6
rez.	St. Heliers Princess	6	185	34.3	5.29	9.18	96.9
	Red Poll (bezrogie)						
1	Ladylike	$5^1/_2$	52	57.2	2.65	9.01	98.8
rez.	Hastoe Butter-Scotch	4	57	44.9	3.79	9.47	97.4
	Kerry.						
1	Killarney	13	18	42.2	3.37	8.73	85.7
rez.	Eyrind-com-Treat .	12	93	42.7	3.01	9.05	78.8
	Dexter.						
1	La Mancha Bonnie Lass	7	104	39.4	3.38	9.28	86.7
2	Cypria	8	54	41.6	3.21	8.84	84.5
	Inne rasy.						
1	Betsy (krzyżowana) .	5	115	45.8	4.47	9.29	111.6
2	Blue Bell (sino-srokata)	6	18	52.6	3.22	9.02	95.0
	Kozy.						
	1. Becchnut . . .	$5^1/_2$	216	5.9	4.79	8.81	21.4
	2. Queen Regent . .	$3^1/_2$	170	5.6	6.88	9.10	21.2
	3. Little May . . .	$10^1/_2$	201	5.1	4.95	8.81	19.1
	rez. Melissa . . .	$6^1/_2$	191	4.1	3.87	8.40	13.2

Nagrodę honorową — puchar wartości 50 funt. szterl. — przeznaczoną dla właściciela krowy uzyskającej najwyższą liczbę punktów przyznano p. Spencer za krowę półkrwi Shorthorn „Model Mary" (144.4 punktów); w tej samej klasie krów odznaczono krowę „Granny" p. A. Bonest (143 punktów). Puchar lorda mayora i korporacyi londyńskiej przeznaczony dla najmleczniejszej krowy rasy Shorthorn przyznano również krowie „Model Mary", a odznaczenie rezerwowano dla krowy „Granny". Podobny puchar przeznaczony dla najlepszej krowy innej rasy przeszedł na własność p. K. Smith za krowę rasy Jersey „Tuddie Queen (102.5 punktów), równocześnie odznaczono krzyżowaną „Betsy" (111.6 punktów) p. W. Nisbet. Pierwszą premiowano przed Betsy, wymagane bowiem *minimum* dla krów rasy Jersey wynosi 95 punktów.

Z uwagi na chemiczną analizę mleka, rozstrzygnęły próby przy wyrobie masła. Próby wydatności masła były klasyfikowane tak samo, jak próby mleczności według pewnej skali punktów. Z rasy Shorthorn pierwszą premię przyznano 6-cio letniej krowie półkrwi „Trefoil" lorda Rayleigh (masła 2 funty 6 uncyi; stosunek masła do mleka = 1 : 19.5); drugą premię uzyskała p. C. Birdsey za 6 letnią półkrwi „Honesty" (masła 2 f. $11^1/_4$ unc.; stosunek masła do mleka = 1 : 21.24).

W grupie krów Jersey uzyskał vicehrabia Enfield za krowę „Gloaming IV." (masła 2 f. $1^3/_4$ uncyi; stosunek masła do mleka = 1 : 14.6). P. Corbett był drugim ze swoją krową „Em" (masła 2 f. 1 unc.; stosunek masła do mleka 14.27, a trzecią nagrodę przyznano p. Fr. Frader za krowę „Princess" (masła 2 f.; stosunek masła do mléka = 1 : 15.46).

Dla krów innej rasy lub krzyżowanych przeznaczono 5 srebrnych medali. P. Ozanne przyznano medal za krowę rasy Guernsey „Happy Belle" (masła 1 f. 9 unc.; stosunek masła do mleka = 1 : 21.12), p. A. Smith za krowę rasy Red Poll „Rosiebud" (masła 1 f. 13 unc.; stosunek masła do mleka = 1 : 22.31), p. Nisbet za krowę rasy Ayrshire „Rosaline" (masła 1 f. $6^1/_4$ unc.; stosunek masła do mleka = 1 : 27.65), p-i Leatham za krowę rasy Dexter „Martha" (masła 1 f. $6^1/_4$ unc.; stosunek masła do mleka 1 : 21.07) i p. Nisbet za krzyżowaną krowę „Betsy" (masła 1 f. 11 unc.; stosunek masła do mleka = 1 : 27.22).

Podane w nawiasach ilości masła przedstawiają produkcyę masła z jednej doby (24 godzin), a stosunek masła do mleka oznacza potrzebną ilość mleka do wyrobu 1 funta masła.

Dr. Stefan Pawlik.

Dublany w marcu 1902 r.

SPRAWY BIEŻĄCE.

Z Towarzystwa rolniczego krakowskiego (Czynności Komitetu). Kwietniowe posiedzenie Komitetu odbyło się 18-go z. m. pod przewodnictwem I-go Wiceprezesa JE. Antoniego hr. Wodzickiego, a w obecności pp.: hr. Brezy, K. Czecza, M. Dydyńskiego, A. Górskiego, Grabowskiego, Dra Jana Hupki, St. Konopki, Prof. J. Lea, Prof. Lubomęskiego, Prof. Milewskiego, Dra W. Milieskiego, hr. Rostworowskiego, Dra Rutowskiego, S. Sękowskiego, hr. Jana Tarnowskiego, Z. Włodka.

Ustalono przedewszystkiem porządek dzienny walnego zgromadzenia, który w najbliższym czasie ogłosimy. W organizacyi biura, którego siły podobnie zresztą jak w Tow. gosp. galicyjskiem i Tow. roln. okr. wielickiem okazują się coraz bardziej niedostateczne, zaszły ważne zmiany przez utworzenie posad buchaltera i nauczyciela wędrownego mleczarstwa; obsadzenie tych posad nastąpiło na razie prowizorycznie. Postanowiono zarazem poczynić odpowiednie kroki celem pokrycia kosztów powstałych z utworzenia posady nauczyciela wędrownego przez wniesienie podania o zasiłek do Wydziału krajowego. Utworzenie tej posady okazało się niezbędnem z powodu licznych zgłoszeń o założenie nowych mleczarń.

Komitet uchwalił przedstawić walnemu zgromadzeniu wniosek o zmianę statutu w kierunku zniesienia godności III-go Wiceprezesa. Na walne zgromadzenie Tow. rybackiego, zwołane na 16-go maja delegowano sekretarza Dra Adama Krzyżanowskiego.

Celem obrad nad referatem posła Hupki o zawodowych stowarzyszeniach rolniczych uchwalono zwołać osobne posiedzenie Komitetu na 20-go maja o godz. 4-tej popołudniu, które wyłącznie będzie poświęcone tej pierwszorzędnej sprawie.

Komitet uchwalił utworzenie nowej chlewni zarodowej rasy Yorkshire, ponieważ okazała się potrzeba zwinięcia chlewni w Branicach, wybitej na podstawie ustawy o tępieniu pomoru, niemniej chlewni w Świdniku z powodu wąglika.

Czy żużle rosyjskie mogą zastąpić mączkę Thomasa? W tej ważnej sprawie otrzymujemy następujące pismo:

„Pod nazwą „żużle“, „żużle rosyjskie“, „mączka żużlowa“, lub wreszcie fałszywie wprost pod nazwą „mączka Thomasa“ i „tomasyna“ sprowadzają z Rosyi lub z Niemiec *via* Oświęcim do Galicyi handlarze Mendel Küppermann w Krakowie, Zygmunt Moszkowitz i Carl Hecht w Bielsku, L. B. Grünbaum w Oświęcimiu, następnie dwie firmy w Tarnowie i jedna w Limanowej, których na razie nie wymieniam i wiele innych o których nie wspomnę, produkt, który sprzedają naszym gospodarzom rolnym jako nawóz równy mączce Thomasa.

Gdyby w rzeczywistości produkt ten mógł zastąpić mączkę Thomasa, nie miałbym mu nic do zarzucenia, owszem, wobec dotkliwie czuć się dającego braku tomasyny, należałoby mu przyklasnąć. Niestety jednak rzecz się tak niema. Żużle rosyjskie nie są w stanie zastąpić mączki Thomasa, gdyż produkt ten zawiera w sobie tylko nieznaczną ilość rozpuszczalnego kwasu fosforowego. Każdy z nas wie, że nawóz sztuczny nabywać należy wedle ilości zawartych w nim pierwiastków do rozwoju roślin potrzebnych, jeśli nabywca sam siebie oszukać nie chce.

Zastanówmy się czy i w jakiej ilości żużle rosyjskie zawierają w sobie pokarmu dla roślin czyli kwasu fosforowego. Przeprowadzona w krajowej Stacyi chemiczno-rolniczej w Dublanach analiza tych żużli wykazała w nich zawartość kwasu fosforowego ogółem 2.80%, lub licząc wedle rozpuszczalności tego kwasu w kwasie cytrynowym, zaledwie 1.18% kwasu fosforowego rozpuszczalnego w kwasie cytrynowym.

Licząc jeden kilogram procentu w prawdziwej mączce Thomasa o zawartości 18% kwasu fosforowego ogółem po około 37 do 38 halerzy, powina cena żużli rosyjskich — biorąc powyżej wspomnianą analizę za podstawę — wynosić 280 × 37 to jest 1.03 kor. za 100 kg. Żużle te jednakowoż sprzedaje się po cenie pięcio do siedmiokrotnej.

Tak naprzykład oferuje na sprzedaż firma Carl Hecht w Bielsku „żużle rosyjskie“ we workach po cenie 390 kor. za 10.000 kg. *loco* jego magazyn w Bielsku *netto* kasa. Taka mniej więcej jest również cena tego artykułu i u innych handlarzy. W ofercie powyższej nie wspomina ta firma ani słowem o zawartości kwasu fosforowego w tym artykule, a tem mniej o jakiejś gwarancyi za zawartość.

O wartości tego artykułu, każdy kto powyższe przeczytał, sprawiedliwy sąd wyda.

Z tego zaś, że setki wagonów małowartościowych żużli rosyjskich w roku bieżącym *via* Oświęcim z Rosyi do Galicyi przez handlarzy zostały sprowadzone, wynika, że wielka ilość gospodarzy naszych zwłaszcza mniejszych, mimo niezliczonych ostrzeżeń, by kupować nawozy sztuczne zawsze i tylko z gwarancyą zawartości kwasu fosforowego, oszukali sami siebie, kupując małowartościowe żużle rosyjskie.

Niech się więc nikt z tych gospodarzy później nie dziwi, jeśli wychwalany dodatni skutek, cenie ich nie odpowie, lub co bardzo możliwe, wcale dodatniego skutku nie będzie.

W końcu podnoszę jeszcze raz, by celem ochronienia się przed wyzyskiem, tak mączkę Thomasa, jakoteż inne nawozy tylko z dokładną i cyfrowo oznaczoną gwarancyą zawartości i u pewnych firm nabywać.

H. J. Matzak.

Ostrzeżenie podobnej treści otrzymujemy także od dublańskiej Stacyi chemiczno-rolniczej, która zwraca uwagę na to, że pewna firma w Tarnowie rozsprzedała 260 wagonów żużli t. zw. ruskich, będących niskoprocentowymi żużlami martinowskiemi.

Przyp. Red.

Dwuskibowiec „Rekord“ p. Cegielskiego z Poznania był obecnie poddany praktycznemu zbadaniu przez saską stacyę dla badania maszyn w Lipsku, z których prób wynika, że budowa pługa jest prostą, praktyczną, zmiana głębokości orki i kierowanie pługiem jest łatwem. Stacya powyższa zaleca dwuskibowiec ten ze względu na powyższe dodatnie strony, a w szczególności na doskonałość wykonanej pracy wszystkim rolnikom, którzy chcą wiedzieć jak znakomite usługi oddaje taki dwuskibowiec.

W sprawie zakupna maszyn rolniczych otrzymujemy pismo od p. Konrada Kuhla, profesora mechaniki w Czernichowie, który zwraca uwagę rolników na to, że nie zachodzi konieczna potrzeba zakupywania maszyn rolniczych od Niemców. Często zalecane „benzynowe, naftowe i spirytusowe motory i lokomobile Tow. akc. Marienfelde“ (koło Berlina) można zastąpić maszynami z innych fabryk, zwłaszcza Claytona & Schuttlewortha, tak samo pługi Rudolfa Sacka z Plagwitz pod Lipskiem można zastąpić wyrobami Cegielskiego z Poznania lub Rudolfa Böchera w Rondnicy nad Elbą w Czechach; w tej samej miejscowości znajduje się fabryka znakomitych siewników Jana Pracner, których wyrobem zajmuje się także firma Fr. Melichar w Pradze i t. d.

Zestawienie cen jęczmienia.

Rok	Cena jęczmienia					
	galicyjskiego		węgierskiego (loco stacya nadawcza)			
			od		do	
	Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.
1887	6	20	7	60	8	—
1888	7	20	7	25	8	—
1889	8	25	8	75	9	20
1890	6	80	7	60	8	—
1891	8	10	7	75	8	25
1892	6	25	7	25	8	—
1893	7	—	7	25	7	75
1894	6	80	7	85	8	—
1895	6	50	7	50	8	—
1896	6	40	7	30	7	80
1897	8	—	8	50	8	90
1898	6	30	7	50	7	85
1899	7	—	7	30	7	70
1900	7	15	7	60	8	—
1901	7	—	7	45	7	85

Powyższe zestawienie, udzielone nam łaskawie przez p. posła Jana Götza, właściciela Okocima jest namacalnym dowodem strat, które ponoszą nasi rolnicy z powodu gorszej jakości tutejszego jęczmienia. Staranniejszy dobór ziarna do siewu i racyonalniejsza uprawa doprowadziłyby z pewnością — mimo gorszych warunków klimatycznych do stosunkowo znacznego podwyższenia ceny jęczmienia.

ROZMAITOSCI.

Kartofle jako sucha pasza. Król. pruski wydział rolniczy Towarzystwa fabrykantów skrobi i oddział Tow. fabrykantów spirytusu w Berlinie na swych posiedzeniach odbytych w lutym b. r. uchwalili jednomyślnie zaprowadzić sposób taniego suszenia kartofli, celem przeprowadzenia tychże w trwałą paszę — aby w ten sposób cena kartofli mogła być więcej ustaloną. Między innemi uchwalono polecić instytutowi dla przemysłu fermentacyjnego w Berlinie przeprowadzenie prób doświadczalnych w tym kierunku — rozpisać konkurs z nagrodą 25000 marek na suszarkę kartoflaną dla otrzymania paszy suchej, wreszcie zwracać nieustannie uwagę rządów związkowych na popieranie w każdym kierunku suszarek kartoflanych nawet zapomocą subwencyi kwotowych. Koszta suszenia łącznie z kosztami administracyjnymi, amortyzacyą i oprocentowaniem kapitału według obliczeń nie powinny przenosić 20 fenigów za 1 centnar surowych kartofli. *(D. Landw. Presse* Nr. 32).

I u nas w wielu gospodarstwach nieraz jest hyperprodukcya kartofli, a nie zawsze odpowiednia cena lub sposobność do wypasania — wartoby może zastanowić się nad kwestyą trwałego przechowania tychże w postaci suchej mączki.

Przyp. Red.

Wino czerwone z barwą żółto-brunatną ma pochodzić z braku garbnika i spirytusu w dostatecznej ilości. Naprawić je można przez dodanie 12 do 15 gramów garbnika na 1 hektolitr i takiej ilości spirytusu, aby rozpuszczenie i czystość wina nastąpiła. *(Oest. Landw. Wochenblatt* Nr. 16).

Wartość pożywną extraktu Liebiga obniżył bardzo radca sanitarny Fürst na zjeździe przyrodników i lekarzy w Akwi-

zgranie, twierdząc, że wbrew dotychczasowym zapatrywaniom, extrakt Liebiga prócz soli mineralnych, ciał extraktowych (klejowych substancyi) działających wogóle podniecająco, nie posiada żadnej wartości pokarmowej. Również ze względu na interes narodowy, który z powodu kolosalnego importu cierpi bardzo nie należy popierać extraktu tego. Fürst wnosi, aby extrakt Liebiga usunięto z ustawy o mięsie, gdzie zajmuje wyjątkowe miejsce. (*D. L. Pr.* Nr. 32).

Sadzenie cebuli zaleca ogromnie Bela Orator na gruntach poburaczanych, na których doskonale się udaje. W jesieni głęboka orka, na wiosnę dość wczesne obrobienie pola w sposób ogrodowy, gdyż ziemia musi być miałką bez grud większych, potem zasiew w rzędach odległych o 25 cm. w głębokości 7—8 cm. siewnikiem. W razie gdy ziemia twardnieje i skorupieje musi być spulchnioną, a gdy nie jest dostatecznie nawiezioną można dać po wzroście roślin 100—150 kg. saletry chilijskiej na 1 hektar. W jesieni daje zbiór około 90 do 120 cetn. m. cebuli, z 10 do 12 kg. nasienia wyłożonego.

Patent na sposób transportu mleka wziął niedawno inżynier Lezins we Wrocławiu. Mleko, które ma być przewiezionem na dalsze odległości 6—8 godzin zlewa się do odpowiednich blaszanek większych, do których bezpośrednio przed rozpoczęciem transportu wstawia się stalowe małe flaszki wypełnione płynnym kwasem węglowym. Wentyl flaszki się otwiera — konewkę zamyka denkiem, kwas węglowy wolnym strumieniem przechodzi przez mleko utrzymując je w nieustannym ruchu, poczem uchodzi górnem dnem w powietrze. Zaletą tego sposobu przewożenia mleka ma być jednostajne zmieszanie mleka bez oddzielenia się śmietanki, jak również utrzymanie tegoż w niskiej ciepłocie, której to niskiej temperatury dostarcza flaszka z płynnym bezwodnikiem węglowym.

Ze stołu redakcyjnego.

„Die Backfähigkeit des Weizens und ihre Bestimmung". Pod tym tytułem ukazała się w ostatnim numerze znanego berlińskiego wydawnictwa *Landwirtschaftliche Jahrbücher* rozprawa Dra A. Mauriziego. Sumienna i interesująca ta praca jest częścią większego dzieła p. t. „Das Brot" mającego się niedługo ukazać w druku.

Die Pflege des Stalldüngers nebst Musterplänen für Düngerstätten przez Józefa Wozaka, wędrownego nauczyciela rolnictwa, Praga 1901, cena 1 korona. Zeszyt 4 wydawnictw niemieckiej sekcyi czeskiej Rady kultury krajowej zawiera w sobie zebrane doświadczenia praktyczne, nad konserwacyą nawozu stajennego wraz z 6 planami różnych stajen, dla rozmaitej ilości sztuk bydła obliczonych.

Das landwirtschaftliche Vereins und Genossenschaftswesen in Oesterreich von Stefan Richter, Wien 1902. Bei Moritz Perles. Stron 148. W książce tej zestawionym jest opis historycznego rozwoju wszystkich towarzystw i spółek rolniczych w Austryi, mniej więcej od czasu wstąpienia na tron J. C. M. Cesarza Franciszka Józefa I. aż po dnie dzisiejsze, przyczem uwzględniono i Galicyę. Na stronie 107 dziełka tego, zapoznaje nas autor z początkiem i rozwojem Towarzystwa rolniczego w Krakowie, a następnie jego działalnością przez cały szereg lat; mimo działania rolniczych towarzystw zdaniem autora tworzenie się kółek rolniczych w zachodniej Galicyi postępuje wolnym krokiem, co przypisać należy rozparcelowaniu posiadłości gruntowych. Obszerniej o wiele opisuje autor działalność towarzystwa rolniczego we Lwowie, na str. 110—117, przyznając mu wiele zasług na polu hodowli bydła. Wspomina także autor o rozwoju kas Raiffeisena w Galicyi, których to towarzystw z końcem 1900 r. było 99, przez co galicyjski Wydział krajowy w działaniu około dobra kraju niespożyte położył zasługi.

Zeitschrift für das landwirtschaftliche Versuchswesen in Oesterreich wyszedł zeszyt III za rok bieżący. W nim znajduje się rozprawa Dra Hottera o przygotowaniu win owocowych, notatka Dra Bubaka o kartoflach rdzawych, analiza starorzymskiej mozaiki wapiennej przez Dra Swobodę, — następnie sprawozdania z czynności stacyi rolniczej w Wiedniu, stacyi chem. fizyologicznej dla wina i owoców w Klosterneuburgu, stacyi rolniczych w Gorycyi, w Spalato i stacyi kontrolnej dla nasion w Wiedniu, — wszystkie za rok 1901.

Zeszyt 66 prac niemieckiego towarzystwa roln. za r. 1902, str. 106; zawiera interesujące szczegóły o działaniu potasu na rośliny, a w szczególności na kartofle, tytoń, hreczkę, cykoryę, gorczycę i owies. Bardzo ciekawe są wyniki otrzymane z prac nad zawartością potasu w powyższych roślinach w stosunku do ilości potasu zawartego w ziemi, nad proporcyonalnym wzrostem ilości skrobii w kartoflach i cukru w burakach ze wzrostem dawki potasowej; w ten sposób otrzymano stałe liczby dla ilości uzyskanej skrobii lub cukru z 1 grama potasu, np. dla kartofli 36 gr., dla hreczki 31 gr., dla owsa 29 gr. itd. Równie stałe liczby znaleziono dla ilości pobranego z ziemi potasu w stosunku do uzyskanej masy roślinnej, a więc dla wytworzenia np. normalnie rozwiniętych 100 kg. kłąbów kartoflanych potrzeba 0·51 kg. potasu, dla wytworzenia 100 kg. tytoniu (tj. liści z 18% wody) potrzeba około 4·2 kg. potasu, dla wytworzenia 100 kg zielonej gorczycy z 83% wody potrzeba 0·103 kg. potasu, itd. Doświadczenia są liczne, zajmujące i warte przeczytania.

Zeszyt 67 prac niemieckiego towarzystwa roln. za r. 1902, str. 170, zawiera bardzo wiele doświadczeń przeprowadzonych przez stacye rolnicze w Niemczech nad porównawczą działalnością kainitu w przeciwstawieniu do 40% soli potasowych, robionych celem przekonania się, czy zysk spowodowany mniejszymi kosztami transportu tych ostatnich dozwoli im skutecznie konkurować z kainitem względnie ze surowymi solami potasowymi.

WIADOMOŚCI HANDLOWE.

Zboża.

	kwiecień	Pszenica	Żyto	Jęczmień	Owies
Kraków	—	00.00 — 00.00	00.00 — 00.00	00.00 — 00.00	00.00 — 00.00
Lwów	30	19.20 — 19.80	13.60 — 14.00	13.00 — 15.00	15.20 — 15.60
Tarnów	25	19·00 — 20.00	14.50 — 15.10	14.00 — 16.00	14.50 — 16.00
Podwołoczyska .	23	18.00 — 18.60	12.90 — 13.40	00.00 — 00.00	13.30 — 14.30
„ ros. bez cła		14.60 — 15.40	10.30 — 10.70	00.00 — 00.00	00.00 — 0.000
Wiedeń	29	19.60 — 19.80	14.76 — 14.78	00.00 — 00.00	14.24 — 14.26
Peszt	29	17.86 — 17.88	14.32 — 14.34	00.00 — 00.00	15.86 — 15.88
Ceny w koronach za 100 *kg.*					
Berlin	28	17.30 00.00	14.80 — 00.00	00·00 — 00 00	15 90 — 00.00
Wrocław	28	18.10 — 00.00	14.80 — 00.00	14.20 — 00·00	15.00 — 0 0.00
Poznań	28	18.00 00.00	14.60 — 00.00	13.00 — 00.00	14.80 — 00.00
Ceny w markach za 100 *kg*					
Warszawa . . .	25	6.55 6.90	4.55 4 90	4.42 4 65	3 85 — 4.32
Ceny w rublach za korzec.					

Jęczmień pastewny. Wiedeń 29/IV, 11.00—12.00 *K.* Lwów 30/IV 11.50—12.50 *K.*, za 100 *kg.*

Jęczmień na krupy. Kraków /IV, 00.00—00.00 *K.*, za 100 *kg*

Kukurydza. Kraków /IV 00.00—00.00 *K.*, **Wiedeń** 29/IV, stara 00.00—00.00 *K.*, nowa 10.40—00.00 *K.*, **Lwów** 30/IV, 12.30—12.70 *K.* **Peszt** 29/IV 9.70—9.90 *K.*, za 100 *kg.*

Hreczka. Kraków 29/IV, 14.00—18.00 *K.* **Lwów** 30/IV, 14.50—15.60 *K.*, za 100 *kg.*

Strączkowe, przemysłowe, okopowe i nasiona.

Groch. Kraków 29/IV, 18.00—26.00 *K.* **Wiedeń** 29/IV 19.00—30.00 **Lwów** 30/IV, 14.50—25.00 *K.*, za 100 *kg.*

Fasola. Kraków 29/IV, 14.00—16.00 *K.*, **Wiedeń** 29/IV, drobna 16.00—17.00 *K.*, długa i płaska 20.00—21.50 *K.*, pstra 11.50—00.00 *K.* **Tarnów** 25/IV, 8.50 13.50 *K.*, za 100 *kg.*

Rzepak. Tarnów 25/IV 25.50—26.00 *K.* **Lwów** /IV, 00.00—00.00 *K.* za 100 *kg.*

Kartofle. Kraków 29/IV, 3.20—3 60 *K.*, **Wiedeń** 29/IV, 5.60—0.00 *K.* **Tarnów** 25/IV, 3.00—3.40 *K.* za 100 *kg.*

Wyka. Kraków /IV 00.00—00.00 K , **Lwów** 30/IV 15.00—16.00 *K.* za 100 kg.

Koniczyna czerwona. Kraków /IV 000.00—000.00 K., **Lwów** 30/IV 90.00—120.00 *K.*, **Podwołoczyska galic.** /IV, 00—000 *K.*, **Podwołoczyska. rosyj.** /IV, 00—000 *K.* bez cła, **Wiedeń** 29/IV, styryjska 125.00—131.00 K. za 100 *kg.*

Koniczyna biała. Lwów 30/IV, 90.10—130.00 *K.*, **Wiedeń** 29/IV, 200.00—210.00 *K.* za 100 *kg.*

Buraki. Wiedeń 29/IV. żółte okrągłe 45 *K.*, Mamuty długie, czerwone 30 *K.*, flaszowate żółte i czerwone 29 *K.* za 50 *kg.*

Zwierzęta i produkty zwierzęce.

Woły. Wiedeń 22/IV, **galicyjskie** prima 70—78 *K.*, secunda 64—69 *K.*, tertia 55—63 *K.*, za 100 *kg.* żywej wagi.

Kraków-Prądnik biały 1/V. Przebieg targu ożywiony. Liczny zjazd kupców z Prus. którzy jednak zapotrzebowania nie polrzyli. Spędzono 65 sztuk wołów średniej jakości i płacono 60—64 *K.* za 100 *kg.* żywej wagi. Sprzedano wszystko.

Podgórze pod Krakowem 2/V. Spędzono na targ 179 sztuk bydła opasowego, 166 sztuk gorszego, 252 sztuk cieląt, 37 sztuk bokatów, 97 sztuk trzody chlewnej. — Płacono za bydło opasowe średniej jakości 64—68 *K.*, za bydło gorsze 61—63 *K.*, za cielęta 70—90 *K.*, za trzodę 76—80 *K.* za 100 *kg.* żywej wagi. Przebieg targu bardzo ożywiony. Sprzedano wszysko, z czego 9 wagonów odeszło do Prus.

Towarem przez pruskich kupców poszukiwanym i dobrze płaconym jest bydło opasowe, zwłaszcza zaś buchaje i krowy. Prócz tego płacono bardzo dobrze woły mające przynajmniej jedną parę zębów mlecznych, a to ze względu na niskie cło od tego rodzaju wołów za granicą pobierane; płacono także dobrze za cielęta.

Nierogacizna. Wiedeń 22/IV, prima 95—98 *K.*, średnie 81—93 *K.*, lekkie 77—82 *K.*, prosięta 75—92 *K.*, za 100 kg. żywej wagi.

Masło. Wiedeń 22/IV. deserowe 2.20—2.50 *K.*, wiejskie 2.00—2.20 *K.* zwykłe targowe 0.00—0.00 *K.* **Kraków** 29/IV, targowe 2.00—2.20 *K.* za 1 *kg.*, **Hamburg** 25/IV, stołowe I klasy 204.50—220.00, II klasy 200.00—202.00, III klasy /IV 000.00—000.00 *marek* za 100 *kg.*, **Berlin** 26/IV, dworskie i spółkowe prima, 212.00—220.00. secunda 210.00—216.00, tertia 206.00—210.00 *marek* za 100 *kg.*

Jaja. Wiedeń 22/IV, prima 43—45 sztuk, secunda 46—47 sztuk, za 2 *K.*, **Kraków** 22/IV 2.20—2.60 K., **Berlin** 25/IV 2.20—2.75 Marek za kopę.

Spirytus.

Wiedeń 22/IV, surowy 75% 37.80—38.20 rafinowany 90% bez opłaty 131.25—131.75.

Lwów 30/IV gotowy paritas **Tarnopol** 33.50—34.50 *K.*

Kraków 22/IV okowita z opłatą na 75% Tral. 138 *K.*, spirytus z opłatą na 95% Tral. 178 *K.*, za Hektol.

Pasza.

Siano. Kraków 29/IV 6.00—7.00 *K.* **Tarnów** 25/IV 5.60—7.20 *K.* **Wiedeń** 22/IV 5.50—10.00 *K.*, za 100 *kg.*

Koniczyna. Kraków 29/IV, 7.00—7.40 *K.* **Wieden** 22/IV 6.00—9.20 *K.*, za 100 *kg*

Słoma. Kraków 29/IV 4.20—4.60 *K.* **Tarnów** 25/IV, 4.40—4.80 *K.* **Wiedeń** 22/IV 4.70—5.10 za 100 *kg.*

Redaktor odpowiedzialny: Dr. Adam Krzyżanowski.

OGŁOSZENIE.

W krajowych niższych szkołach rolniczych w Bereżnicy p. Stryj, w Horodence, w Jagielnicy. w Kobiernicach p. Kęty, w Suchodole p. Krosno; zaczyna się rok szkolny 1902/3 **z dniem 1 lipca 1902 r.**

Krajowe niższe szkoły rolnicze mają na celu kształcenie przedewszystkiem synów włościan na uzdolnionych praktycznych gospodarzy.

Cały kurs nauki trwa trzy lata.

Wszyscy uczniowie mieszkają w zakładzie. Opłata za utrzymanie w zakładzie wynosi 150 koron półrocznie. **Uczniowie niezamożni** mogą być przyjęci na koszt funduszu krajowego, to zn. dostają **bezpłatnie** pomieszkanie, wikt i odzież.

Podania o przyjęcie do którejkolwiek z wymienionych powyżej szkół rolniczych wnosić należy najpóźniej **do 1 czerwca b. r.** do Dyrekcyi szkoły.

Do podania, które jest wolne od stempla, należy dołączyć:

1. metrykę urodzenia na dowód, że kandydat ukończył 16 lat;
2. świadectwo zdrowia wystawione przez lekarza;
3. świadectwo szkolne z ukończeniem szkoły ludowej i świadectwo moralności;
4. świadectwo ubóstwa, jeżeli kandydat ubiega się o przyjęcie na koszt funduszu krajowego.

Z Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 20 kwietnia 1902.

Nakładem Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego. — W drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego, pod zarządem Józefa Filipowskiego.